

Nr 36

Skatteutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370) jämte motioner.

Propositionen

I proposition 1971: 104 har Kungl. Maj:t under återopande av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 26 mars 1971 föreslagit riksdagen att anta vid propositionen fogat förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370).

I propositionen föreslås skattefrihet för kommunalt bostadstillägg till handikappade. Vidare föreslås att vid beräkning av existensminimum vid beskattningen hänsyn skall tagas till skattereduktion.

Författningsförslaget har följande lydelse.

Förslag till

Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370)

Härigenom förordnas, att 19 § och punkt 1 av anvisningarna till 50 § kommunalskattelagen (1928: 370) skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 §¹

Till skattepliktig inkomst enligt denna lag räknas *icke*:

vad som vid bodelning eller eljest på grund av gifterätt tillfallit make eller vad som förvärvats genom arv, testamente, fördel av oskift bo eller gåva;

vinst å icke yrkesmässig avyttring av lös egendom i andra fall än som avses i 35 § 3 eller 4 mom.;

vinst i svenskt lotteri eller vinst vid vinstdragning på här i riket utfärdade premieobligationer och ej heller sådan vinst i utländskt lotteri eller vid vinstdragning på utländska premieobligationer, som uppgår till högst 100 kronor;

ersättning, som på grund av sjukförsäkring jämlikt lagen om allmän försäkring eller försäkring jämlikt lagen om yrkesskadeförsäkring till-

¹ Senaste lydelse 1970: 162.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

fallit den försäkrade, så ock sådan ersättning enligt annan lag eller särskild författning, som utgått annorledes än på grund av sjukförsäkring, som nyss sagts, till någon vid sjukdom eller olycksfall i arbete eller under militärtjänstgöring, ävensom ersättning, vilken vid sjukdom, olycksfall eller arbetslöshet tillfallit någon på grund av annan försäkring, som icke tagits i samband med tjänst, dock att till skattepliktig inkomst räknas ersättning i form av pension eller annan livränta, så ock ersättning som utgår på grund av trafikförsäkring eller annan ansvarighetsförsäkring och avser förlorad inkomst av skattepliktig natur;

belopp, som till följd av försäkringsfall eller återköp av försäkringen utgått på grund av kapitalförsäkring;

ersättning på grund av skadeförsäkring, dock ej i den mån köpeskilling, som skulle hava influtit därest försäkrad egendom i stället försålts, varit att hänföra till intäkt av jordbruksfastighet, av annan fastighet eller av rörelse eller i den mån ersättningen eljest motsvarar sådan skattepliktig intäkt eller motsvarar sådan avdragsgill omkostnad, vilken är att hänföra till någon av nämnda förvärvskällor;

vinstandel, återbäring eller premieåterbetalning, som utgått på grund av annan personförsäkring än pensionsförsäkring eller sådan sjuk- eller olycksfallsförsäkring som tagits i samband med tjänst, samt vinstandel, som utgått på grund av skadeförsäkring, och premieåterbetalning på grund av skadeförsäkring, för vilken rätt till avdrag för premie icke förelegat;

ersättning jämlikt lagen om ersättning åt smittbärare;

periodiskt understöd eller därmed jämförlig periodisk intäkt, därför givaren jämlikt bestämmelserna i 20 § icke är berättigad till avdrag;

stipendier till studerande vid undervisningsanstalter eller eljest avsedda för mottagarens utbildning;

allmänt barnbidrag;

lön eller annan gottgörelse, som enligt förordningen om sjömansskatt utgör inkomst ombord;

kontantunderstöd, som utgives av arbetslöshetsnämnd med bidrag av statsmedel;

invaliditetstillägg eller invaliditetsersättning enligt 9 kap. lagen om allmän försäkring, så ock hemsjukvårdsbidrag, som utgår av kommunala eller landstingskommunala medel till den vårdbehövande;

kommunalt bostadstillägg enligt lagen (1962: 392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension;

kommunalt bostadstillägg till handikappade;

bostadstillägg som avses i kungörelserna den 28 maj 1968 (nr 425) om statliga bostadstillägg till barnfamiljer och (nr 426) om statsbidrag till kommunala bostadstillägg till barnfamiljer;

sådan gottgörelse för utgift eller kostnad som arbetsgivare uppburit från pensions- eller personalstiftelse ur medel, för vilka avdrag icke medgivits vid taxering, vid första tillfälle dylika medel finnas i stiftelsen;

kompensation av staten för bensinskatt på bensin som förbrukats vid yrkesmässig användning av motorsåg.

(Se vidare anvisningarna.)

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***Anvisningar**

till 50 §

1.² Den skattskyldiges skatteförmåga bedömes med hänsyn, å ena sidan, till hans inkomst och förmögenhet samt, å andra sidan, till vad han kan anses hava behövt till nödigt underhåll för sig själv och för make och oförsörjda barn (*e x i s t e n s m i n i m u m*). Såvida icke särskilda förhållanden till annat föranleda, skall existensminimum bedömas med hänsyn till förhållandena under *h e l a* beskattningsåret. Särskilda förhållanden varom nyss sagts få anses föreligga t. ex. i det fall att en skattskyldig under året börjat i förvärvsarbete eller upphört med sådant arbete, i följd varav inkomsten utslagen på hela året understigit existensminimibeloppet; i sådana fall bör existensminimum bedömas med hänsyn till den tid inkomsten åtnjutits.

Den myndighet Konungen därtill förordnar fastställer normalbelopp för existensminimum för olika delar av riket, avsedda att tjäna till ledning vid bestämmande av existensminimum i det särskilda fallet.

Normalbeloppen för existensminimum äro i första hand avsedda för skattskyldiga, vilkas inkomst huvudsakligen härflutit av förvärvskällan tjänst.

Vid bestämning av avdrag för nedsatt skatteförmåga vid existensminimum skall såsom inkomst av tjänst upptagas den skattskyldiges bruttoinkomster — inklusive de biinkomster den skattskyldige må hava åtnjutit — i förekommande fall minskade med sådana nödiga utgifter för inkomstens förvärvande, för vilka den skattskyldige vid taxering äger åtnjuta avdrag, t. ex. avgifter, som den skattskyldige erlagt för sådan pensionsförsäkring eller sjuk- eller olycksfallsförsäkring, som tagits i samband med tjänst, eller avgifter, som den skattskyldige i samband med tjänsten erlagt för egen eller efterlevandes pensionering annorledes än genom försäkring, eller kostnader för resor till och från arbetet. Utövers inkomsten av livränta, varom i 32 § 2 mom. förmåles, skall livräntan inräknas i inkomsten med oreducerat belopp. Barnbidrag medräknas icke i inkomsten.

Fråga om avdrag i andra fall för nedsatt skatteförmåga vid existensminimum får bedömas med särskilt beaktande av att en riktig uppskattning verkställles av inkomstförhållandena, speciellt med hänsyn till den omfattning, vari naturaförmåner må hava åtnjutits, och dessa förmåners värde.

Har den skattskyldige haft lägre levnadskostnader än normalt skall den skattskyldiges existensminimum anses hava i motsvarande mån understigit normalbeloppet, t. ex. om en ogift skattskyldig haft gemensamt hushåll med anhöriga eller andra eller om en skattskyldig åtnjutit särskild förmån i form av billig bostad eller billiga livsförnödenheter eller andra liknande förmåner. I regel torde anledning överhuvud icke föreligga att bevilja avdrag för nedsatt skatteförmåga vid existensminimum åt s. k. hemmasöner eller hemmadöttrar. Icke heller må avdrag medgivas, om den skattskyldige ägt tillgångar; dock att härvid bortses från sedvanliga husgeråd, möbler och kläder, arbetsredskap, mindre bostadsfastighet av enklaste beskaffenhet osv. Å andra sidan må existensminimum beräknas hava överstigit normalbeloppet, om den skattskyldige haft utgifter

² Senaste lydelse 1964: 70.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

för underhåll av make och barn, med vilka han icke levt tillsammans under beskattningsåret. Vidare kan anledning finnas att frånga normalbeloppet, om bostadskostnaden varit högre än normalt. Existensminimum för den skattskyldige må jämväl i annat fall bestämmas högre än normalbeloppet, om särskilda skäl därtill föranleda.

Har den skattskyldige under beskattningsåret enligt beslut av den lokala skattemyndigheten åtnjutit befrielse från eller nedsättning av den preliminära skatten på grund av nedsatt skatteförmåga vid existensminimum, bör vid prövning av frågan om avdrag vid taxeringen för nedsatt skatteförmåga avvikelse icke ske från det av förstnämnda myndighet fastställda existensminimibeloppet, såvida icke nya omständigheter framkommit; såsom exempel å dylika omständigheter må nämnas att den skattskyldige äger tillgångar, varom den lokala skattemyndigheten saknat kännedom, eller att den skattskyldiges ekonomiska ställning påtagligt förbättrats efter den lokala skattemyndighetens beslut.

Har den skattskyldige icke haft högre inkomst än det för honom beräknade existensminimibeloppet och har detta befunnits bero av förhållande, varom i 50 § 2 mom. tredje stycket förmäles, bör avdrag för nedsatt skatteförmåga medgivas med så stort belopp, dock högst med belopp som i nyssnämnda lagrum sägs, att den skattskyldige icke påföres beskattningsbar inkomst.

Har den skattskyldige icke haft högre inkomst än det för honom beräknade existensminimibeloppet och har detta befunnits bero av förhållande, varom i 50 § 2 mom. tredje stycket förmäles, bör avdrag för nedsatt skatteförmåga medgivas med så stort belopp, dock högst med belopp som i nyssnämnda lagrum sägs, att den skattskyldige icke påföres beskattningsbar inkomst. *Har den skattskyldige rätt att åtnjuta skattereduktion enligt 2 § 4 mom. uppbördsförfordningen (1953:272), bör avdrag för nedsatt skatteförmåga beräknas så att den beskattningsbara inkomsten icke blir så stor att slutlig skatt påföres.*

Är inkomsten högre än nyss sagts men icke så stor, att inkomsten minskad med skatten därå uppgår till existensminimum, bör avdrag för nedsatt skatteförmåga beviljas med så stort belopp, maximerat på sätt i föregående stycke sägs, att större skatt icke kommer att uttagas än att inkomsten, minskad med skatten, uppgår till beloppet av existensminimum.

Nedsatt arbetsförmåga skall anses föreligga jämväl i det fall att den skattskyldige på grund av arbetsskygghet eller missanpassning eller eljest av psykiska skäl har svårt att förvärva normal arbetsinkomst.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling. Äldre bestämmelser gäller dock vid 1971 eller tidigare års taxering och vid eftertaxering för år 1971 eller tidigare år.

Motionerna

I detta sammanhang behandlas följande vid riksdagens början väckta motioner, nämligen

motionen 1971: 10 av herr Sjöholm (fp) vari hemställs att riksdagen beslutar att hos Kungl. Maj:t begära förslag till införande av ett generellt verkande existensminimum enligt vad som förespråkas i motionen;

motionen 1971: 302 av herr Bohman m. fl. (m) vari hemställs bl. a. om utredning om möjligheterna för fulltidsarbetande med särskilt låga inkomster att erhålla rätt till avdrag vid beskattningen i enlighet med vad som anförs i motionen;

motionen 1971: 303 av herr Bohman m. fl. (m) vari hemställs att riksdagen beslutar att grundavdraget för ålders- och förtidspensionärer inom folkpensioneringen fr. o. m. 1973 års taxering skall ökas till att vara 90 % av basbeloppet för ensam pensionär och för var och en av pensionerade makar 70 % av basbeloppet i enlighet med vad som anförs i motionen;

motionen 1971: 308 av herrar Hedlund (c) och Helén (fp) vari hemställs bl. a. att riksdagen beslutar att i skrivelse till Kungl. Maj:t an hålla om utredning och förslag till riksdagen beträffande

1. en översyn av skattereglerna för inkomsttagare med särskilt låga inkomster i syfte att skapa möjligheter för fulltidsarbetande med särskilt låga inkomster att erhålla avdrag vid beskattningen enligt i motionen angivna grunder,

2. en samordning av skatteregler och bidragsregler för folkpensionärer i syfte att undvika en alltför hög marginalbelastning vid stigande inkomst i enlighet med vad som anförs i motionen;

motionen 1971: 584 av herrar Boo (c) och Larsson i Borrby (c) vari hemställs att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om åtgärder i syfte att från skattepliktig inkomst undanta kommunalt bostadstillägg till handikappade;

motionen 1971: 600 av fru Holmqvist m. fl. (s) vari hemställs att riksdagen beslutar att kommunalt bostadstillägg till handikappade i beskattningshänseende jämföras med kommunalt bostadstillägg till folkpensionärer, samt att vederbörande utskott utarbetar erforderlig författningstext;

motionen 1971: 609 av fru Kristensson (m) vari hemställs att riksskatteverket får i uppdrag att utforma anvisningar för ökade avdragsmöjligheter för omkostnader för dialysbehandling i hemmet i enlighet med vad som anförs i motionen;

motionen 1971: 611 av fru Kristensson (m) och fröken Ljungberg (m) vari hemställs

1. att 50 § 2 mom. kommunalskattelagen ändras så att ordet "väsentligen" utgår,

2. att bestämmelsen om inskränkning i rätten till extra avdrag för nedsatt skatteförmåga för barn som åtnjuter allmänt barnbidrag utgår,

3. att maximibeloppet för extra avdrag höjs till 10 000 kr., samt

4. att vederbörande utskott utarbetar erforderlig författningstext;

motionen 1971: 627 av herrar Petersson i Gäddvik (m) och fru Sundberg (m) vari hemställs att riksdagen måtte besluta om ett förenklat deklarationsförfarande för folkpensionärer vars inkomst icke överstiger ett visst av riksskatteverket årligen fastställt belopp.

Övriga yrkanden i motionerna 1971: 302 och 1971: 308 har utskottet behandlat i betänkande 1971: 18.

Utskottet

Bostadstillägg till handikappade

Kommunalt bostadstillägg till handikappade införs i allt fler kommuner för att underlätta för handikappade med begränsade resurser att hyra lättskötta, lämpliga bostäder. Om hyreskostnaden för bostaden är högre än 16—22 % av den del av den handikappades årsinkomst, som överstiger basbeloppet enligt lagen om allmän försäkring, och om vissa förutsättningar i övrigt är uppfyllda, skall enligt särskilda av kommunförbundet utarbetade normalgrunder bostadstillägg utgå med belopp motsvarande överskjutande hyreskostnad. Procenttalet bestäms med hänsyn till antalet familjemedlemmar. Tillägget nedsätts i förekommande fall med hänsyn till andra utgående bostadstillägg och till hemnavarande barns inkomst.

Enligt gällande bestämmelser skall socialhjälp inte anses som skattepliktig inkomst, och motsvarande gäller också för bostadstillägg till barnfamiljer. Även kommunala bostadstillägg till folkpensionärer har numera undantagits från beskattning. I brist på närmare bestämmelser i fråga om kommunala bostadstillägg till handikappade har riksskatteverket funnit, att övervägande skäl talar för att sådana tillägg f. n. skall beskattas.

I propositionen föreslås nu, att bostadstillägg till handikappade ut-

tryckligen undantas från beskattning. Motsvarande yrkande återfinns i motionerna 1971: 584 och 1971: 600.

Utskottet har inte något att erinra häremot och tillstyrker således bifall till propositionen i denna del samt motionerna 1971: 584 och 1971: 600.

Nedsatt skatteförmåga

Har den skattskyldige fått sin skatteförmåga väsentligen nedsatt på grund av långvarig sjukdom, olyckshändelse, ålderdom, underhåll av andra närstående än barn för vilka han åtnjuter allmänt barnbidrag eller annan jämförlig omständighet, får extra avdrag medges med högst 6 000 kr. För folkpensionärer gäller särskilda regler, till vilka utskottet återkommer i det följande. Extra avdrag medges vidare i de s. k. existensminimifallen, dvs. om den skattskyldiges inkomst, efter avdrag för skatt, på grund av nedsatt arbetsförmåga, långvarig oförvållad arbetslöshet, stor försörjningsbörda eller annan därmed jämförlig omständighet understigit vad han kan anses ha behövt till underhåll för sig själv och för make och oförsörjda barn (existensminimum). Avdraget är även i dessa fall maximerat till 6 000 kr., men skattskyldig med oförsörjda barn kan få tillägg med högst 1 500 kr. för varje barn.

I existensminimifallen medges inom angivna beloppsgränser extra avdrag med så stort belopp, att beskattningsbar inkomst inte uppkommer, eller att inkomsten efter avdrag för skatt uppgår till det för den skattskyldige beräknade existensminimibeloppet. Bestämmelserna om existensminimum iakttas efter särskild ansökan redan i fråga om avdrag för preliminär och slutlig skatt.

Förslaget i propositionen berör en detalj i reglerna om existensminimum. Den avser att lösa det tekniska tillvägagångssättet vid beräkningen av det extra avdraget, om den skattskyldige samtidigt är berättigad till skattereduktion enligt uppbördsförordningen. Enligt vad utskottet inhämtat är avsikten att det nuvarande maximibeloppet för extra avdrag fortfarande skall gälla. Folkpensionärer och andra skattskyldiga, för vilka avdrag enligt reglerna om existensminimum inte kommer i fråga, berörs inte av förslaget. De nya reglerna innebär att det extra avdraget för skattskyldig som är berättigad till skattereduktion inte i något fall skall beräknas till större belopp än att rätten till skattereduktion kan utnyttjas i så stor utsträckning som möjligt.

Utskottet har inte något att erinra häremot och tillstyrker således propositionen med viss ändring i förtydligande syfte av den föreslagna lydelsen av punkt 1 av anvisningarna till 50 § kommunalskattelagen.

En annan sida av reglerna om existensminimum tas upp i motionen 1971: 10. Motionären yrkar att reglerna om existensminimum utformas så att arbetsgivaren alltid automatiskt skall förbehålla arbetstagaren ett

visst minimibelopp av lönen. Bakgrunden till yrkandet torde bl. a. vara, att de skattskyldiga — av okunnighet eller missförstånd — i vissa fall underlåter att hos den lokala skattemyndigheten ansöka om existensminimum, vilket kan ha till följd att arbetsgivaren gör avdrag för preliminär och slutlig skatt med belopp motsvarande hela eller i det närmaste hela lönen. Underlåtenheten att göra sådan ansökan kan t. ex. bero på att den skattskyldige felaktigt ansett ett av kronofogdemyndigheten i samband med införsel fastställt existensminimum gälla även för skatteavdrag. Enligt motionären avvisas regelmässigt ansökan om socialhjälp i dessa fall, även om arbetstagaren står helt medellös.

Utskottet vill inte bestrida, att sådana situationer som motionären angett i vissa undantagsfall kan uppkomma. Anledningen till att kvarskatt uppkommit torde emellertid regelmässigt vara att den skattskyldige haft extrainkomster, för vilka preliminär skatt inte inbetalats. Sannolikt torde den sammanlagda inkomsten i dessa fall i regel ligga väsentligt högre än de normalbelopp för existensminimum, som gäller vid beskattningen, och även högre än de normer som tillämpas för socialhjälp. Vid bedömningen härav skall för övrigt även makes inkomst inräknas.

Utskottet saknar anledning att närmare gå in på förutsättningarna för erhållande av socialhjälp men vill dock framhålla, att socialhjälp i allmänhet torde kunna erhållas även i de här avsedda fallen, om sökandens inkomst är förhållandevis låg och hans ekonomiska situation i övrigt — sett på sikt — motiverar detta.

Avdrag för kvarstående skatt medför givetvis i många fall, att den skattskyldige tvingas leva på en väsentligt lägre standard än eljest. Detta är emellertid ett problem, som inte kan lösas på det sätt som motionären föreslår. Inte heller om hela lönen skulle gå åt till avdrag för preliminär och kvarstående skatt m. m. kan enligt utskottets uppfattning ett ansökningsförfarande undvaras i existensminimifallen. Det kan nämligen inte antas, att en arbetsgivare i allmänhet känner till arbetstagarens sidoinkomst, förmögenhet, försörjningsbörda, makes inkomst m. m. Ansökan om existensminimum skall för övrigt besvaras skyndsamt, och en skattskyldig, som av förbiseende inte lämnar in sin ansökan i tid, är i förekommande fall berättigad till återbetalning av för höga skatteavdrag.

Det är givetvis i och för sig beklagligt att förbiseenden av ifrågavarande slag kan förekomma. Utskottet förutsätter emellertid att riksskatteverket i sin informationsverksamhet ägnar uppmärksamhet även åt denna fråga.

Med det anförda avstyrker utskottet motionen 1971: 10.

I motionen 1971: 609 yrkas att riksskatteverket utfärdar anvisningar om ökade möjligheter för njursjuka till avdrag för kostnader för dialys-

behandling i hemmet. Som skäl härför anför motionären, att sådana patienter måste ha assistens för att handha apparaturen och därutöver åsamkas ökade hyreskostnader om 1 200—1 500 kr. per år för ett särskilt vådrum och 800—1 000 kr. per år för el- och vattenförbrukning. Vidare åberopas att samhällets sjukvårdskostnader nedbringas väsentligt genom denna vårdform.

Utskottets principiella uppfattning är, att samhällets hjälp till kostnader av detta slag bör lämnas genom särskilda bidrag i stället för genom avdrag vid beskattningen. Enligt vad utskottet inhämtat kan efter särskild prövning invaliditetsersättning eller invaliditetstillägg samt kommunala bostadstillägg till handikappade utgå för kostnader i samband med dialysbehandling. I de fall sådan ersättning ej utgår torde åtminstone vissa möjligheter finnas att erhålla bidrag i annan form. Gällande beskattningsregler innebär emellertid att ett avdrag kan medges i de fall, då ersättning inte utgår, nämligen om kostnaderna är så höga att skatteförmågan därigenom kan anses ha blivit väsentligen nedsatt. Denna fråga skall givetvis prövas med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet, och några generella anvisningar härom synes inte erforderliga.

Yrkandet i motionen har ett visst samband med yrkandet i motionen 1971: 611. I denna begärs sådana ändringar i reglerna om avdrag för väsentligen nedsatt skatteförmåga, att ordet "väsentligen" utgår, att den inskränkning i avdragsrätten som gäller skattskyldig med barn för vilket utgått allmänt barnbidrag slopas och att avdragets maximibelopp höjs till 10 000 kr.

Som bevillningsutskottet framhöll vid behandlingen av motsvarande yrkanden vid 1970 års riksdag (BeU 1970: 40) bör den skattskyldiges ekonomiska ställning vara avgörande för om extra avdrag skall medges. För en skattskyldig med mera betydande inkomst eller förmögenhet kan skatteförmågan knappast anses vara väsentligen nedsatt om han inte fått vidkännas en avsevärd utgift. Vidare bör kostnader för hemmavarande barn enligt allmänt godtagna principer inte beaktas vid beskattningen utan genom barnbidrag. De skäl motionärerna anfört kan inte heller anses tillräckliga för att höja beloppsgränserna för det extra avdraget.

Utskottet avstyrker således motionerna 1971: 609 och 1971: 611.

Även de i motionerna 1971: 302, 1971: 303 och 1971: 308 berörda frågorna om folkpensionärers och vissa låginkomsttagares beskattning återkommer från föregående år. Beträffande folkpensionärerna innebär 1970 års skattereform att det kommunala bostadstillägget numera är skattefritt och att det extra avdrag, som medges i dessa fall, avpassas så att sidoinkomster upp till 1 500 kr. för ensamstående och 2 000 kr. för makar inte beskattas. Om sidoinkomsten är högre avtrappas det

extra avdraget — 3 200 kr. för ensamstående och 2 800 kr. för makar som båda är pensionärer — med en tredjedel av den överskjutande inkomsten. Detta innebär att marginals-katten blir omkring 43 % i de inkomstlägen där avdraget avtrappas. Det kommunala bostadstillägget avtrappas med 50 % av inkomstökningen, varför den sammanlagda margina-leffekten kan bli så hög som 93 %. Detta innebär emellertid en förbättring jämfört med tidigare regler.

I motionen 1971: 308 yrkas utredning i syfte att genom en samordning av skatteregler och bidragsregler begränsa margina-leffekterna. Även motionärerna i motionen 1971: 303 anser margina-leffekterna alltför höga. De har emellertid begränsat sitt nu ifrå-gavarande yrkande hos skatteutskottet till en höjning av grundavdraget för folkpensionärer till belopp motsvarande folkpensionen exklusive pensionstillskott. Till stöd för detta yrkande åberopar de bl. a. att folkpensionsavgiften inte är avdragsgill.

Socialförsäkringsutskottet har i betänkande 1971: 23, som godkänts av riksdagen, avstyrkt bifall till motionsyrkanden om ändrade avtrappningsregler för det kommunala bostadstillägget men därvid förutsatt att Kungl. Maj:t, om det visar sig möjligt, lägger fram förslag i syfte att motverka de mindre önskvärda margina-leffekter som bidrags- och skattereglerna f. n. har.

Vad först angår yrkandet om höjda grundavdrag för ålders- och förtidspensionärer anser skatteutskottet — i likhet med bevillningsutskottet år 1970 — att det inte är motiverat att ge folkpensionärer med stora inkomster avsevärt större förmåner vid beskattningen än som tillkommer andra skattskyldiga i motsvarande inkomstlägen. På grund härav och då förslaget skulle medföra ett betydande årligt skattebortfall för staten och kommunerna, avstyrker skatteutskottet en ändring i detta hänseende. Beträffande de i och för sig otillfredsställande margina-leffekter, som skatte- och bidragsreglerna i vissa fall medför, vill skatteutskottet liksom bevillningsutskottet framhålla, att folkpensionärerna har en i många avseenden gynnad ställning vid beskattningen eftersom de även i de inkomstlägen, där avtrappningseffekterna sätter in, totalt sett är lägre beskattade än andra inkomsttagare. Det torde inte vara möjligt att genom ytterligare åtgärder på beskattningsområdet komma till rätta med problemet utan betydande avsteg från skatteförmågeprincipen.

Som framgår av motionerna 1971: 302 och 1971: 308 anser motionärerna att de regler som gäller för folkpensionärer bör tillämpas även på andra grupper av låginkomsttagare.

Vid behandlingen av denna fråga i fjol anförde bevillningsutskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 40 att det på grundval av låginkomstutredningens pågående undersökningar torde bli möjligt att ta ställning till i vilken utsträckning och på vilket sätt låginkomsttagar-

na borde beredas ytterligare lättnader i beskattningen. Även om bevillningsutskottet ansåg det synnerligen angeläget att söka åstadkomma större rättvisa och jämlikhet i beskattningen mellan olika kategorier av låginkomsttagare, var utskottet inte berett att ta ställning till detta spörsmål. Utskottet förutsatte emellertid att Kungl. Maj:t sedan resultatet av låginkomstutredningens undersökningar framlagts skulle ta initiativ till erforderliga åtgärder för att uppnå ökad likställighet mellan olika låginkomstgrupper.

Låginkomstutredningen har numera lagt fram sitt betänkande Svenska folkets inkomster (SOU 1970: 34) och avser att under 1971 slutföra sin levnadsnivåundersökning om skatte- och socialpolitikens inkomstfördelande effekter. Med hänsyn härtill saknar enligt skatteutskottets mening riksdagen anledning att nu inta en annan ståndpunkt än förra året i denna fråga.

Av det anförda framgår att utskottet avstyrker de angivna yrkandena i motionerna 1971: 302, 1971: 303 och 1971: 308.

Vad slutligen angår önskemålet i motionen 1971: 627 om ett förenklat deklarationsförfarande för folkpensionärer är man, som framgått av uppgifter bl. a. i dagspressen, inom riksskatteverket f. n. i färd med att utarbeta nya blanketter, vilka särskilt för skattskyldiga med mindre komplicerade inkomstförhållanden kommer att medföra väsentliga förenklingar. Yrkandet i motionen torde således komma att tillgodoses så långt detta f. n. är möjligt. Utskottet avstyrker därför bifall till motionen.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet
att riksdagen

A. med anledning av proposition 1971: 104 och motionerna 1971: 584 och 1971: 600 antar det vid propositionen fogade förslaget till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928: 370) med den ändringen att punkt 1 av anvisningarna till 50 § erhåller följande såsom *utskottets förslag* betecknade lydelse:

(Kungl. Maj:ts förslag)

(Utskottets förslag)

Anvisningar

till 50 §

1. Den skattskyldiges — — — inkomsten åtnjuts.

Den myndighet — — — särskilda fallet.

Normalbeloppen för — — — förvärvskällan tjänst.

Vid bestämning — — — i inkomsten.

*(Kungl. Maj:ts förslag)**(Utskottets förslag)*

Fråga om — — — förmåners värde.

Har den — — — därtill föranleda.

Har den — — — skattemyndighetens beslut.

Har den skattskyldige icke haft högre inkomst än det för honom beräknade existensminimibeloppet och har detta befunnits bero av förhållande, varom i 50 § 2 mom. tredje stycket förmåles, bör avdrag för nedsatt skatteförmåga medgivas med så stort belopp, dock högst med belopp som i nyssnämnda lagrum sägs, att den skattskyldige icke påföres beskattningsbar inkomst. Har den skattskyldige rätt att åtnjuta skattereduktion enligt 2 § 4 mom. uppbördsförordningen (1953: 272), bör avdrag för nedsatt skatteförmåga beräknas så att den beskattningsbara inkomsten icke blir så stor att slutlig skatt påföres.

Har den skattskyldige icke haft högre inkomst än det för honom beräknade existensminimibeloppet och har detta befunnits bero av förhållande, varom i 50 § 2 mom. tredje stycket förmåles, bör avdrag för nedsatt skatteförmåga medgivas med så stort belopp, dock högst med belopp som i nyssnämnda lagrum sägs, att den skattskyldige icke påföres beskattningsbar inkomst. Har den skattskyldige rätt att åtnjuta skattereduktion enligt 2 § 4 mom. uppbördsförordningen (1953: 272), skall avdrag för nedsatt skatteförmåga beräknas med beaktande härav.

Är inkomsten — — — av existensminimum.

Nedsatt arbetsförmåga — — — normal arbetsinkomst.

B. avslår följande motioner, nämligen

- 1 motionen 1971: 10
- 2 motionen 1971: 302, i vad den behandlas i detta betänkande,
- 3 motionen 1971: 303
- 4 motionen 1971: 308, i vad den behandlas i detta betänkande
- 5 motionen 1971: 609
- 6 motionen 1971: 611
- 7 motionen 1971: 627.

Stockholm den 18 maj 1971

På skatteutskottets vägnar

ERIK BRANDT

Närvarande: herrar Brandt (s), Engkvist* (s), Eriksson i Bäckmora (c), fru Holmqvist (s), herrar Kristenson (s), Josefson i Arrie (c), Larsson i Umeå (fp), Carlstein (s), Nilsson i Trobro (m), Wikner (s), Sundkvist* (c), Hörberg (fp), Marcusson (s), Söderström (m) och fru Normark (s).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

Reservationer

1. av herrar Nilsson i Trobro (m) och Söderström (m), vilka
dels anfört följande:

”Som vi påtalat i annat sammanhang har den nyligen genomförda skatteomläggningen lett till ett i vissa lägen orimligt högt skattetryck. En av reformens mera allvarliga brister är att erforderlig hänsyn inte kan tas till den nedsatta skatteförmåga som många människor har på grund av sjukdom eller handikapp eller genom vård- och försörjningsansvar gentemot barn, make eller anhöriga med nedsatt arbetsförmåga. De bestämmelser som återfinns i 50 § 2 mom. andra st. kommunalskattelagen anger som motivering för extra avdrag att skatteförmågan skall vara väsentligen nedsatt. Paragrafen bör ändras så att ordet 'väsentligen' utgår. Den begränsning som ligger i att extra avdrag inte medges för underhåll av barn som åtnjuter allmänt barnbidrag bör likaledes utgå, och maximibeloppet bör höjas till 10 000 kronor.

Detta förslag innebär således att möjligheterna till avdrag utvidgas väsentligt t. ex. i sådana fall, som avses i motionen 1971: 609, dvs. med hänsyn till kostnader för dialys i hemmet. De anvisningar om avdrag för nedsatt skatteförmåga, som riksskatteverket utfärdat, bör givetvis omarbetas i samband med ikraftträdandet av de nya regler vi förordar. Yrandet i motionen 1971: 609 torde därigenom komma att bli tillgodosett.”

dels ansett att utskottet under punkten 6 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1971: 611 beslutar, att 50 § 2 mom. kommunalskattelagen (1928: 370) skall ha följande lydelse:

50 §.

2 mom. För fysisk — — — kronor, bortfaller.

Finnes skattskyldigs skatteförmåga under beskattningsåret hava varit nedsatt till följd av långvarig sjukdom, olyckshändelse, ålderdom, underhåll av närstående eller annan därmed jämförlig omständighet, må efter taxeringsnämndens eller, om besvär anförts eller ock särskild framställning därom gjorts senast den 30 juni året näst efter taxeringsåret, skatterättens beprövande den skattskyldiges taxerade inkomst minskas, förutom med kommunalt grundavdrag, med ytterligare ett efter omständigheterna avpassat belopp, dock högst 10 000 kronor. Har skattskyldig på grund av jämkning vid beräkning av sjömanskatt åtnjutit avdrag för nedsatt skatteförmåga, skall avdrag, som avses i detta stycke, minskas med det belopp, varmed jämkning medgivits.

Om skattskyldigs — — — motsvarande tillämpning.

Skattskyldig, vars — — — detta stycke.

Vad härefter — — — beskattningsbar inkomst.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1972. Äldre bestämmelser gäller dock vid 1972 eller tidigare års taxering och vid eftertaxering för år 1972 eller tidigare år.

2. av herrar Nilsson i Trobro (m) och Söderström (m) vilka
dels anförte följande:

"Såsom anförts i motionen 1971: 303 bör folkpensionen i princip vara skattefri. Den rådande beskattningen tillsammans med de reduktionsregler som gäller för de kommunala bostadstilläggen utgör ett stort hinder för folkpensionärerna att åta sig avlönat arbete. Visserligen är bostadstillägget numera skattefritt, men den nya formen för avdrag för nedsatt skatteförmåga för folkpensionärerna har inte inneburit någon påtaglig förbättring av deras skattesituation. Vi anser därför att grundavdraget för folkpensionärerna i enlighet med vad som framförs i motion 1971: 303 skall ökas till 90 % av basbeloppet för ensam pensionär och 70 % av basbeloppet för var och en av pensionerade makar."

dels ansett att utskottet under punkten 3 bort hemställa

att riksdagen med anledning av motionen 1971: 303 i skrivelse till Kungl. Maj:t begär förslag till nästa års vårriksdag angående ökning av folkpensionärernas grundavdrag i enlighet med vad i motionen anförts.

3. av herrar Eriksson i Bäckmora (c), Josefson i Arrie (c), Larsson i Umeå (fp), Nilsson i Trobro (m), Sundkvist (c), Hörberg (fp) och Söderström (m), vilka

dels anförte följande:

"Som anförts i motionerna 1971: 303 och 1971: 308 leder nuvarande skatte- och bidragsregler för folkpensionärer till att deras inkomster vid sidan av folkpensionen i vissa lägen så gott som helt kommer att falla bort genom ökade skatter och minskat bostadstillägg. Vi anser att det är i hög grad angeläget att skyndsamt komma till rätta med detta missförhållande. I motionen 1971: 303 har föreslagits omedelbara åtgärder i detta hänseende genom ändrade avtrappningsregler på bidragssidan. Detta yrkande har numera avslagits av riksdagen. Yrkandet i motionen 1971: 308 går ut på en utredning i syfte att genom en samordning av skatte- och bidragsreglerna undvika alltför hög marginalbelastning vid stigande inkomster i dessa fall. Vi anser att en sådan utredning bör komma till stånd och att förslag i dessa hänseenden snarast bör föreläggas riksdagen.

En annan grupp, till vilken den nyligen genomförda skattereformen inte tagit tillräcklig hänsyn, är det betydande antal fulltidsarbetande, som inte når upp till högre inkomst än huvudparten av folkpensionärerna. Det är angeläget att dessa grupper av låginkomsttagare inte sätts i sämre ställning än folkpensionärerna. De utvidgade möjligheter till avdrag för nedsatt skatteförmåga, som införts för folkpensionärer-

na, bör därför gälla även för fulltidsarbetande inkomsttagare i motsvarande låga inkomstlägen.”

dels ansett att utskottet under punkterna 2 och 4 bort hemställa att riksdagen med bifall till motionerna 1971: 302 och 1971: 308, i vad de behandlas i detta betänkande, i skrivelse till Kungl. Maj:t begär utredning och förslag till riksdagen beträffande

1. en översyn av skattereglerna i syfte att skapa möjligheter för fulltidsarbetande med särskilt låga inkomster att erhålla avdrag vid beskattningen enligt i motionerna angivna grunder; samt
2. en samordning av skatteregler och bidragsregler för folkpensionärer i syfte att undvika en alltför hög marginalbelastning vid stigande inkomst.

